

รายงาน

ของ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

เรื่อง

การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการ
กระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย)

๐๒	๐๓	สปท.
----	----	------

สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ (สปท) ๒๕๕๕/๒๕๕๕

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

กราบเรียน ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๕ วันอังคารที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมนั้น ต่อมา ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้มีคำสั่ง ที่ ๒๘/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๕ แต่งตั้ง นายเข้มชัย ชูติวงศ์ เป็นประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแทนตำแหน่งที่ว่าง (นายวิรัช ชินวินิจกุล) ทำให้กรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเข้มชัย ชูติวงศ์	ประธานกรรมการ
๒. นายประสิทธิ์ ปทุมรักษ์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลตำรวจเอก วรพงษ์ ชิวปรีชา	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. พลโท กฤษณะ บวรรัตนารักษ์	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. นายตระกูล วินิจนัยภาค	ที่ปรึกษากรรมการ
๖. พลตำรวจเอก อัครวิน ขวัญเมือง	ที่ปรึกษากรรมการ
๗. พลตำรวจโท อำนวย นิยมะโน	โฆษกกรรมการ
๘. พันตำรวจเอก ธีรศักดิ์ เสวตนันท์	โฆษกกรรมการ
๙. พลตำรวจเอก เดชณรงค์ สุทธิชาญบัญชา	กรรมการ
๑๐. พลตำรวจโท ธีรจิตร อดิธรรม	กรรมการ
๑๑. นายบัญชา ปรมีศนาภรณ์	กรรมการ
๑๒. คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์	กรรมการ
๑๓. นายไวกุณฑท์ ทองอร่าม	กรรมการ
๑๔. นายจุมพล สุขมัน	เลขานุการกรรมการ
๑๕. นายวิวัฒน์ แสงสุริยะฉัตร	ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้ พิจารณาศึกษารายงาน เรื่อง “การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำ ความผิดทาง อาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย)” ตามแผนการปฏิรูปของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้าน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เสร็จแล้ว

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศพิจารณา และ หากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเห็นชอบ ขอให้โปรดส่งรายงานไปยังคณะรัฐมนตรี และองค์กรหรือ

หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตามข้อบังคับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ข้อ ๘๘ เพื่อพิจารณา
ดำเนินการต่อไป

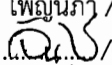
ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

เข้มชัย ชุตินวงศ์

(นายเข้มชัย ชุตินวงศ์)

ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

สำนักกรรมการ ๒
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๓๘
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๔๓

นิธิยา /ร่าง
เพ็ญญา /พิมพ์
 /ตรวจ

สำเนาถูกต้อง

ว่าที่ร้อยตำรวจตรี

(อาพัทธ์ สุขะนันท์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๒

สารบัญ

รายงานของคณะกรรมการข้าราชการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
เรื่อง การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายจากอาญา
(เหยื่อหรือผู้เสียหาย)

	หน้า
๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. แผนการปฏิรูป	๒
๓. วิธีการปฏิรูป	๑๔
๔. กำหนดเวลาการปฏิรูป	๑๖
๕. แหล่งที่มาของงบประมาณ	๑๗
๖. หน่วยงานที่รับผิดชอบ	๑๗
๗. ข้อเสนอแนะ	๑๘
ตารางแสดงแนวทางและขั้นตอนการปฏิรูป	๒๐
ภาคผนวก : เอกสารประกอบ	
๑. บันทึกหลักการและเหตุผล	
ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา พ.ศ.	๒๒
๒. ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา พ.ศ.	๒๓
๓. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ	
ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา พ.ศ.	๓๘

รายงานของคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
เรื่อง การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา
(เหยื่อหรือผู้เสียหาย)

๑. หลักการและเหตุผล

ตามข้อบังคับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดให้คณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแนวทางการปฏิรูป วิธีการปฏิรูปพร้อมกำหนดเวลาการปฏิรูป และข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการบังคับใช้กฎหมายให้สัมฤทธิ์ผล รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่สภามอบหมาย นั้น

โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ข้อ ๘๑ วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการวิชาการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการไม่เกินสามคณะตามความจำเป็น เพื่อพิจารณาปัญหาอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามแต่จะมอบหมายและรายงานผลการพิจารณาของคณะอนุกรรมการต่อที่ประชุมคณะกรรมการเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป และเพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในแผนการปฏิรูปเรื่องที่ ๓ หัวข้อ “แผนการปฏิรูปการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมเพื่อประชาชน” ที่ประชุมจึงได้พิจารณาและมีมติตั้งคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมเพื่อประชาชน โดยทำหน้าที่พิจารณาศึกษาาระบบการอำนวยความยุติธรรมเพื่อประชาชนให้มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบทนายความ ระบบการคุ้มครองเหยื่อหรือการคุ้มครองพยาน ระบบการเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ ตามประกาศคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ที่ ๔/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘ ประกาศคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ที่ ๑๓/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙ และประกาศคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ที่ ๑๕/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙

โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมเพื่อประชาชน ประกอบด้วย

๑. พลโท กฤษณะ บวรรัตนารักษ์	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายศักดา ช่างรังษี	รองประธานอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช	รองประธานอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. นายวีรศักดิ์ โชติวานิช	รองประธานอนุกรรมการ คนที่สาม
๕. ศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ	อนุกรรมการ
๖. นางสาวสุนทรียา เหมือนพะวงศ์	อนุกรรมการ
๗. นายวิเชียร ชูปไธสง	อนุกรรมการ

๘. นายวิพล กิตติทัศนาศรัชัย	อนุกรรมการ
๙. นายปัญญา จันท์เหมือนเผือก	อนุกรรมการ
๑๐. พันตำรวจเอก อาคม จันทนลาซ	อนุกรรมการ
๑๑. นายสรวิศ ลิ้มปริงซี่	อนุกรรมการ
๑๒. หม่อมราชวงศ์ประเดิมสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์	อนุกรรมการ
๑๓. นางจันท์ชม จินตยานนท์	อนุกรรมการ
๑๔. พันโท ณ์รัฐฉวี พรหมศร	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๕. ร้อยโท พิษณุพงศ์ อิงคินันท์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษาอนุกรรมการ ประกอบด้วย

๑. นายตระกูล วินิจฉัยภาค
๒. คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์
๓. นายจุมพล สุขมัน
๔. พลเรือตรี เผ่าเทพ ประสานพานิช
๕. นางเรืองรวี พิชัยกุล
๖. พันตำรวจเอก ธรากร เลิศพรเจริญ
๗. พันเอก พุฒิพงษ์ ชีพสมุทร

ในการนี้ คณะอนุกรรมการเห็นควรเสนอการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ต้องปฏิรูป ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนในกระบวนการยุติธรรม

บัดนี้ คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกเพื่อประชาชน ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) เรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงาน เรื่อง การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเพื่อพิจารณา ดังนี้

๒. แผนการปฏิรูป

แผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เรื่อง การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย)

สภาพปัญหา

ประเทศไทยได้ให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ในกฎหมายต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยบัญญัติรองรับสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนหากเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพและชื่อเสียง ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินบางฐาน พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดสิทธิได้รับค่าตอบแทนของผู้เสียหายในฐานะพยาน สิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม

สิทธิอุทธรณ์คำสั่งเรียกคืนค่าตอบแทนอันมิใช่คำสั่งของศาล สิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายในฐานะพยาน พึงได้รับตามกฎหมายอื่น แม้จะได้มีการเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองพยาน แล้ว สิทธิได้รับค่าเลี้ยงชีพที่สมควร กรณีใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามมาตรา ๑๐ (พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๐) และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยพนักงานอัยการเป็นผู้เรียกให้ เป็นต้น

สิทธิที่สำคัญของผู้เสียหายที่ประเทศไทยยังไม่มี คือ การแจ้งข้อมูลความลับหน้าในคดีให้ผู้เสียหายทราบ ในทุกขั้นตอน ผู้เสียหายไม่ทราบสิทธิของตนเองในการเข้าถึงข้อมูลหรือความช่วยเหลือตามกฎหมาย ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อจำเลยขอปล่อยตัวชั่วคราว ผู้เสียหายสามารถคัดค้านได้ แต่ในความเป็นจริงไม่มีการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิดังกล่าว แม้ประเทศไทยมีการคุ้มครองผู้เสียหายซึ่งปรากฏอยู่ใน มาตรา ๔๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีอาญาได้ แต่อย่างไรก็ตาม มาตรานี้กลับไม่สามารถนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อผู้พิพากษาตัดสินให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่กระบวนการบังคับคดีนั้นกลับอยู่ในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งการบังคับคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้นต้องมีค่าธรรมเนียม ซึ่งถ้าผู้เสียหายไม่ชำระค่าธรรมเนียมพนักงานบังคับคดีก็ไม่ดำเนินการขายทอดตลาด

กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายตามหลักสากล สามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ประการ ได้แก่ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย สิทธิในการได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากรัฐ สิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม และสิทธิในการได้รับแจ้งข้อมูลความลับหน้าในคดี จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นรูปแบบตัวเงินเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิของผู้เสียหายเท่านั้น แต่สิทธิของผู้เสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินมีความสำคัญมาก ความยุติธรรมที่ผู้เสียหายได้รับนั้น บางครั้งไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่ได้รับ แต่เป็นความรู้สึกที่ผู้เสียหายรู้สึกว่าได้ได้รับความยุติธรรม ได้รับการปฏิบัติที่ดีจากบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งกระบวนการยุติธรรมดั้งเดิมนั้น ถือว่าผู้เสียหายคือหัวใจ คือตัวชี้วัดว่ากระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพแค่ไหน ในอดีตตั้งแต่สมัยโบราณนั้นยึดถือหลักการทำให้ผู้เสียหายพึงพอใจมาโดยตลอด อย่างเช่น หลักตาต่อตาฟันต่อฟัน เป็นต้น ซึ่งต่อมาภายหลังเห็นว่าความผิดนั้นเป็นความผิดที่รัฐได้รับผลกระทบ ไม่ได้เสียหายเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้น และรัฐควรมีหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาแทนที่จะให้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดไปตกลงกันเอง ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลงลืมสิทธิของผู้เสียหายไป ด้วยเหตุนี้จึงมีแนวคิดที่ว่า ผู้เสียหายควรมีส่วนในกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอน ปัจจุบันมีหลายประเทศที่ให้สิทธิผู้เสียหายมีส่วนร่วมกับกระบวนการยุติธรรมและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในระดับสากลด้วย ตัวอย่างในสหราชอาณาจักรมีการตั้งหน่วยงานช่วยเหลือผู้เสียหาย และประสานงานและให้ข้อมูลผู้เสียหาย ซึ่งมาตรการดังกล่าวยังไม่ปรากฏในประเทศไทย

นอกจากนี้ ปัญหาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยก็เป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนในหลายด้าน บางกรณีทำให้ผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อจากเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมเสียเอง เช่น อาจถูกทนายความหลอกลวงให้ต่อสู้คดีผิดไปจากข้อเท็จจริง อาจถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบปากคำแบบไม่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกรณีหญิงถูกข่มขืนกระทำชำเรา

หากมีการปรับทัศนคติของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมร่วมกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย จะทำให้การคุ้มครองผู้เสียหายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรบัญญัติสิทธิของผู้เสียหายไว้ในกฎหมายโดยเฉพาะ เช่นเดียวกับกฎหมายเยอรมันและกฎหมายญี่ปุ่น จึงจะเป็นหลักประกันสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อได้อย่างแท้จริง จึงต้องมีการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย)

ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่หน่วยงานกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อผู้เสียหาย

๑. ผู้เสียหายไม่ทราบสิทธิและขั้นตอนในการดำเนินคดี ไม่มีนายความช่วยเหลือและไม่ทราบสิทธิในการเรียกค่าเสียหาย ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอน ต้องติดตามความคืบหน้าด้วยตัวเอง ไม่ได้รับการดูแลอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือ เมื่อศาลพิพากษายกฟ้อง ไม่มีผู้ใดแจ้งให้ผู้เสียหายทราบ

๒. ผู้เสียหายตามกฎหมายมีความหมายแคบ ไม่ขยายความไปถึงผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด

๓. ไม่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานใดแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยไม่ช่วยเหลือผู้เสียหายตามสิทธิที่ผู้เสียหายได้รับการประกันสิทธิ

๔. สถานที่ตั้งของหน่วยงานคุ้มครองสิทธิมีความไม่แน่นอน ทำให้ประชาชนสับสน ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ให้บริการเพียงพอ มีการจ่ายค่าตอบแทนล่าช้า เจ้าหน้าที่ทำงานไม่ต่อเนื่อง มีความยุ่งยากในการยื่นขอค่าตอบแทน

๕. ผู้เสียหายถูกตีตราจากสังคมโดยการนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อ และไม่สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นออกจากสื่อได้

แนวคิดการคุ้มครองสิทธิของจำเลยและแนวคิดการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายมีการพัฒนาในลักษณะคู่ขนานกันมาตลอด แต่จะนำมาเปรียบเทียบกันไม่ได้ด้วยมาจากพื้นฐานแนวคิดที่แตกต่างกัน โดยแนวคิดในส่วนของจำเลยที่ต้องให้ความคุ้มครองเนื่องจากจำเลยอาจต้องสูญเสียอิสรภาพ จึงต้องจัดให้มีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของจำเลย ในส่วนของผู้เสียหายก็มีแนวคิดที่จะให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยหรือเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพปกติให้ได้มากที่สุด จึงบัญญัติกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย สำหรับการทำงานของศาลจะมองในมุมกว้าง โดยจะมองทั้งความเสียหายและผู้เสียหาย เพื่อจะใช้ประกอบดุลพินิจในการลงโทษและการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งทำให้มีความจำเป็นในการค้นหาความจริงลึกไปถึงมูลเหตุจูงใจในการก่อคดี หากมีบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีโดยตรง เช่น โจทก์ จำเลย หรือพยาน แล้วมานั่งฟังการพิจารณาในศาลบ่อยครั้งก็จะพบว่าเป็นตัวผู้เสียหายหรือเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหาย เช่น บุคคลในครอบครัวผู้เสียหายหรือผู้ตาย เป็นต้น ความต้องการอย่างแท้จริงของบุคคลผู้ได้รับความเสียหายบ่อยครั้งพบว่าไม่ได้อยู่ที่ตัวเงินเพียงอย่างเดียว ต้องมีการให้ทั้งทางฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ต้องหาพูดคุยกัน ถึงการแก้ไขเยียวยาผู้เสียหาย รวมทั้งบางครั้งก็ต้องพูดคุยถึงการแก้ไขเยียวยาตัวจำเลยด้วย และให้มีกระบวนการติดตามประเมินผล บางทีวิธีการดังกล่าวนั้นอาจจะระงับข้อพิพาทได้ในเบื้องต้นโดยไม่ต้องพึ่งพากระบวนการในชั้นศาล และเป็นการเยียวยาผู้เสียหายได้ทางหนึ่งด้วย ภาครัฐต้องมีความเห็นอกเห็นใจผู้เสียหายก็จะเป็นการเยียวยาผู้เสียหายเบื้องต้นอยู่ในตัว เช่น ต้องสอบถามทุกข์สุขของผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนจนอับอายไม่อยากจะออกไปสังคมกับคนในชุมชนของตนเอง สำหรับในกระบวนการศาล ก็ต้องทำให้สมดุลกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยด้วย

เพื่อรักษาความเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ในการแก้ปัญหาเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายนี้ หน่วยงานของรัฐควรมีการทำงานในเชิงรุกยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากข่าวสารต่างๆ ในปัจจุบันที่ผู้เสียหายต้องไปพึ่งพามูลนิธิหรือสื่อสารมวลชน ซึ่งเข้าถึงได้ง่ายและแก้ไขเยียวยาผู้เสียหายได้จริง ผู้เสียหายจึงได้พึ่งพาสื่อมวลชนหรือมูลนิธิ ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงควรปรับตัวให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในการแจ้งความคืบหน้าของคดีนั้นแม้สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีระเบียบให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้แจ้งความคืบหน้าของผลคดีในทุกระยะแก่ผู้เสียหายก็ตาม แต่เมื่อไม่ได้บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายหลักก็ไม่น่าจะเป็นหลักประกันที่ดีว่าจะมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ

การคุ้มครองสิทธิของเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศไทย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญา ได้แก่

๑.๑ สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

๑.๒ สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ทรงพิจารณาดีครอบครองคณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเกี่ยวกับการแจ้งความคืบหน้า และผลการดำเนินงานในกระบวนการสืบสวนและสอบสวนที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิที่จะขอทราบสรุปความเห็นของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและพนักงานอัยการจากการที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี ตามมาตรา ๑๔๖

๓. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดเกี่ยวกับการแจ้งความคืบหน้าและผลการดำเนินงานในกระบวนการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษที่สำคัญๆ ได้แก่ มาตรา ๙ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดไว้เพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสาร ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ได้แก่ ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา ๑๕ ได้กำหนดให้ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งความคืบหน้าและผลการดำเนินงานในกระบวนการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่

- การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

- การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

- การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

- รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

- ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผยหรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

สำหรับการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายของประเทศไทยค่อนข้างแคบ โดยจะเยียวยาในด้านการเงินเป็นหลัก ขาดการดูแลด้านจิตใจและการดูแลในระหว่างการดำเนินคดี กฎหมายจึงมีช่องว่าง ดังนั้นจำเป็นต้องหาวิธีในการจัดทำระบบการคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยให้เป็นระบบที่มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ เมื่อได้พิจารณาข้อมูลของต่างประเทศพบว่า ในระหว่างการดำเนินคดี จะมีการแยกแผนกตามประเภทของเหยื่อ เช่น เด็ก ผู้หญิง ผู้พิการ คนต่างด้าว ฯลฯ รวมทั้งเหยื่อได้รับหลักประกันว่าจะไม่ถูกกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเป็นรูปแบบที่น่าสนใจสำหรับประเทศไทยแต่ยังไม่มีกฎหมายรองรับ อีกตัวอย่างของต่างประเทศที่น่าสนใจ คือ ประเทศญี่ปุ่น ให้สิทธิในการแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินคดี โดยที่หน่วยงานต่างๆ จะรายงานความคืบหน้าไปยังตำรวจ หลังจากนั้นตำรวจจะแจ้งให้ผู้เสียหายทราบ ด้วยเหตุนี้การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหากไม่มีการบัญญัติกฎหมายรองรับไว้ก็ไม่สามารถจะนำไปสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งในต่างประเทศ อย่างเช่น สหรัฐอเมริกาจะมีการบัญญัติกฎหมายสำหรับคุ้มครองเหยื่อโดยเฉพาะ

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันมีกฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐ คือ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๙ ซึ่งเน้นการจ่ายค่าทดแทนเป็นตัวเงินตามอัตราที่กฎกระทรวงกำหนด

กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายตามหลักสากล

กระบวนการยุติธรรมดั้งเดิมนั้น ถือว่าผู้เสียหายคือหัวใจ คือตัวชี้วัดว่ากระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพแค่ไหน ในอดีตตั้งแต่สมัยโบราณนั้นยึดถือหลักการทำให้ผู้เสียหายพึงพอใจมาโดยตลอด อย่างเช่น หลักดาต่อตาฟันต่อฟันในกฎหมายอิสลาม เป็นต้น ซึ่งมาภายหลังนี้เองที่เห็นว่าความผิดนั้นเป็นความผิดต่อรัฐ รัฐเป็นผู้เสียหายทำให้ผู้เสียหายที่แท้จริงถูกหลงลืมไปในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น จึงต้องทำให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิ โดยกลับเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอนดังเช่นยุโรปหรือสหประชาชาติ ที่มีการออกมาตรการขั้นต่ำในการดูแลผู้เสียหาย ยกตัวอย่างในประเทศอังกฤษที่มีการตั้งหน่วยงานดูแลผู้เสียหายสำหรับประสานงานและให้ข้อมูลผู้เสียหายซึ่งประเทศไทยยังไม่มี

ปฏิญญาว่าด้วยหลักพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ. ๑๙๘๕

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศรับรองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา โดยได้ประกาศปฏิญญานี้เมื่อ ค.ศ.๑๙๘๕ เพื่อกำหนดหลักการที่เจ้าหน้าที่พึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญานับแต่เริ่มดำเนินคดีจนถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทั้งในส่วนของตำรวจ อัยการ ทนายความ ศาล และราชทัณฑ์ ในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเพื่อให้เกิดความถ่วงดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดกับสิทธิของผู้เสียหายอย่างแท้จริง ทั้งนี้ อาจพิจารณาจากตาราง ดังนี้

สิทธิในการมีส่วนร่วมกับคดี	สิทธิในการได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากรัฐ	สิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม	สิทธิในการได้รับแจ้งข้อมูลความคืบหน้าในคดี	สิทธิป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ
ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง				
ยังไม่มีการระบุไว้อย่างชัดเจนในเรื่องสิทธิในการมีส่วนร่วมกับคดีในภาพรวม มีแต่ระบุไว้เพียงสิทธิในการร้องทุกข์ ฟ้องร้อง ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ นำสืบพยานหลักฐาน อุทธรณ์ฎีกา ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๙	๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ ๒. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๘๕	๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ ๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเกี่ยวกับการสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ตามมาตรา ๑๔๖ ๓. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๙ แต่มีข้อยกเว้นตาม มาตรา ๑๕	ยังไม่มีการระบุไว้อย่างชัดเจนในเรื่องสิทธิป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ มีแต่ระบุไว้เพียงการเพิ่มโทษในกรณีที่กระทำ ความผิดซ้ำ เช่น การเพิ่มโทษ เพราะกระทำ ความผิดอีก

ผู้เสียหาย คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหายไม่ว่าจะได้รับการบาดเจ็บทางร่างกายหรือสภาพจิตใจ ความเจ็บปวดทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ หรือสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยเป็นผลจากการกระทำ ความผิดทางอาญา โดยคำว่า ผู้เสียหายยังอาจหมายถึงครอบครัวหรือทายาทของผู้เสียหาย ตลอดจนบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายให้พ้นจากภยันตรายหรือเข้าไปป้องกันการทำร้ายนั้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความหมายของผู้เสียหายจะมีความหมายกว้างคือไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย และรวมไปถึงผู้เสียหายที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และยังหมายรวมทั้งบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายทั้งผู้มีส่วนได้เสียอื่นอีกด้วย หลักการสำคัญของการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำ ความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) คือ การให้บุคคลดังกล่าวเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ได้แก่ การได้รับการปฏิบัติด้วยความเห็นอกเห็นใจ เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาตั้งแต่บทบาทหน้าที่ ขอบเขต ระยะเวลา ความคืบหน้าของคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงและกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว นอกจากนี้ องค์กรต่างๆ ของรัฐต้องจัดวางกระบวนการให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาสิทธิที่สูญเสียไปจากการกระทำ ความผิด รวมทั้งมีการจัดการทางคดีและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งที่สำคัญ ซึ่งการเยียวยาดังกล่าว ควรขยายไปถึงการเยียวยาครอบครัวหรือทายาทของผู้เสียหายด้วย

ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยยังคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ได้ไม่เต็มที่ทำให้ผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ถูกละเลยสิทธิขั้นพื้นฐานของเหยื่ออาชญากรรมอันได้แก่

๑. ได้รับการปฏิบัติด้วยความเห็นอกเห็นใจ ได้รับความมั่นใจ เอาใจใส่ในเรื่องศักดิ์ศรี สิทธิ และสถานภาพส่วนบุคคลของผู้เสียหาย
๒. ได้รับการแจ้งให้ทราบกระบวนการสอบสวนของตำรวจ เว้นแต่การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวน
๓. ได้รับคำแนะนำในข้อกฎหมายเกี่ยวกับการไม่ฟ้องคดี การถอนฟ้อง หรือการตัดสินใจที่อาจทำให้ผู้เสียหายไม่พอใจ
๔. ได้รับทรัพย์สินของตนที่นำไปใช้ในการสอบสวนหรือหลักฐานคืนโดยเร็วที่สุด
๕. ได้รับทราบเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา สิทธิ และความรับผิดชอบของพยาน
๖. ได้รับการปกป้องจากการถูกรบกวนข่มขู่จากผู้ต้องหาหรือพยานของฝ่ายตรงข้ามระหว่างการพิจารณาคดี
๗. สิทธิที่จะไม่ต้องเปิดเผยที่อยู่ หากไม่ได้ใช้ในการต่อสู้คดีหรือการสอบสวน
๘. ไม่ต้องแสดงตัว หากไม่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้คดีหรือการสอบสวน
๙. ได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยก่อนที่ผู้ต้องหาจะได้รับการประกันตัว
๑๐. ได้รับการแนะนำเกี่ยวกับผลของการประกันตัว เงื่อนไขของการประกันที่กำหนดขึ้น เพื่อป้องกันความเสียหายที่ผู้ต้องหาจะประทุษร้ายซ้ำแก่ผู้เสียหาย
๑๑. ได้รับข้อมูลและความช่วยเหลือในการเตรียมคำให้การเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมที่มีต่อผู้เสียหายเพื่อยื่นต่อศาล
๑๒. ได้รับการอธิบายผลของการดำเนินคดี คำพิพากษา และการบังคับตามคำพิพากษา
๑๓. ได้รับการอธิบายผลของการคุมประพฤติ
๑๔. ได้รับการบอกกล่าว ก่อนจะปล่อยตัวผู้กระทำความผิดจากการควบคุม

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในประเทศเยอรมัน มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น

๑. สิทธิที่จะตรวจสอบสำนวนคดี
๒. สิทธิในการเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณา
๓. สิทธิในการซักถาม
๔. สิทธิในการยื่นคำร้อง
๕. สิทธิในการขอหมายเรียก
๖. สิทธิในการฟ้องร้อง
๗. สิทธิในการถอนฟ้อง
๘. สิทธิในการอุทธรณ์

โดยมีสิทธิหนึ่งที่นำพิจารณา คือ ผู้เสียหายอาจจะต้องเบิกความชี้ถึงเหตุการณ์ที่ตนได้รับความเสียหาย อันอาจจะกระทบกระเทือนถึงจิตใจและต้องตอบคำถามค้าน คำถามตง ทั้งนี้ ก็เป็นการให้เกิดความสมดุลระหว่าง

การคุ้มครองสิทธิของจำเลยและสิทธิของผู้เสียหาย ไขว่จะมีการคุ้มครองแต่ฝ่ายผู้เสียหายเพียงอย่างเดียวโดย
ละเลยที่จะให้จำเลยได้พิสูจน์ความจริงของตนจากการซักค้านผู้เสียหายในกระบวนการพิจารณาของศาลด้วย

ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๐ มีแนวคิดในการคุ้มครองเหยื่ออย่างจริงจังในเยอรมัน เนื่องจากมีการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า อาชญากรรมหนึ่งครั้งก่อให้เกิดความเสียหายเป็นเวลานาน เหยื่อส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับโรคเครียดจาก
เหตุการณ์ร้ายแรง (Post-Traumatic Stress Disorder หรือ PTSD) เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาภายหลัง
สงครามเวียดนาม ทหารเป็นโรค PTSD สามารถนำไปสู่โรคที่มีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างหรือเนื้อเยื่อหรือ
อวัยวะต่างๆ ในร่างกาย (Organic Sickness) ปัญหาทางจิต และการก่ออาชญากรรม ผู้พิพากษาจึงมีทัศนคติ
ในการปฏิบัติต่อเหยื่อโดยการพยายามหยุดวงจรความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นโดยให้ความช่วยเหลือเหยื่อมากกว่าในอดีต
และให้ความยุติธรรมกับการปฏิบัติต่อผู้เสียหายมากขึ้น

พัฒนาการเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในกฎหมายอาญา เดิมเหยื่อซึ่งเป็นพยานในคดีเป็นเพียง
ส่วนประกอบหนึ่งซึ่งไม่มีบทบาทในกระบวนการพิจารณา แต่ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา ผู้เสียหายมีส่วนร่วม
หรือมีบทบาทในกระบวนการพิจารณามากขึ้นโดยให้ผู้เสียหายในฐานะพยานมีบทบาทในกระบวนการพิจารณา
มากขึ้น และมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลในกระบวนการพิจารณาทุกขั้นตอน เช่น การสืบคดีของพนักงานอัยการ การปล่อย
ตัวผู้ต้องหา เป็นต้น สิทธิในการตรวจสอบสำนวนคดี โดยผู้เสียหายมีสิทธิตรวจสอบสำนวนของเจ้าพนักงานตำรวจได้
เว้นแต่การขอตรวจสอบสำนวนนั้นจะส่งผลเสียต่อความสำเร็จในการสืบสวน สิทธิในการมีทนายเพื่อได้รับคำปรึกษา
ตั้งแต่ต้นโดยรัฐรับผิดชอบค่าทนายให้ในกรณีที่ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการ หรือเจ้าพนักงานตำรวจจะ
ได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษเพื่อดูแลเหยื่อในคดีบางประเภท เช่น คดีข่มขืน คดีความรุนแรงต่อเด็ก เป็นต้น

ในบางศาลมีที่ปรึกษาเฉพาะกิจระหว่างการพิจารณาคดีให้ เช่น จัดหาที่ปรึกษาที่เป็นนักจิตวิทยาให้กรณี
ที่การเบิกความของพยานจะเป็นการลำบากและอาจเป็นอันตรายต่อตัวพยานเอง หลังเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณา
ก็จะมีกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมเข้ามาให้การดูแล โดยรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบค่าเสียหายตามที่ผู้เสียหาย
ควรได้รับ เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดูแลทางด้านจิตใจ เป็นต้น NGOs ก็จะมีขอบข่ายหน้าที่ในการเข้าไปดูแล
ผู้เสียหายหรือเหยื่อเช่นกัน โดยเฉพาะคดีความรุนแรงและคดีทางเพศ ทั้งนี้ ตำรวจ รัฐและ NGOs จะทำงาน
ร่วมกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายตั้งแต่ต้นจนจบ

กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในประเทศญี่ปุ่น ในประเทศญี่ปุ่นมีการคุ้มครองสิทธิของ
ผู้เสียหาย ดังต่อไปนี้

๑. สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของคดี
๒. สิทธิที่จะตั้งทนายด้วยค่าใช้จ่ายของตน
๓. สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูล
๔. สิทธิที่จะทราบความก้าวหน้าของการสืบสวนสอบสวน
๕. สิทธิที่จะทราบการตัดสินใจของอัยการในการฟ้องผู้กระทำผิด
๖. สิทธิที่จะทราบวันและสถานที่พิจารณาคดี
๗. สิทธิในการถามค้านพยานฝ่ายตรงข้าม
๘. สิทธิที่จะแสดงหลักฐานข้อมูลของตนต่อตำรวจ อัยการ และศาล

แม้จะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายที่เป็นตัวเงินแต่ก็มีการให้สิทธิในการเยียวยาผู้เสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินด้วย เช่น สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลในชั้นสอบสวน ชั้นสั่งฟ้อง และในชั้นพิจารณา

นอกจากนี้สถานีตำรวจ เป็นหน่วยที่แจ้งสิทธิให้แก่ผู้เสียหายทราบตั้งแต่เริ่มตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งถือเป็นการแจ้งสิทธิและแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินคดี รวมถึงประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร เอกชนที่ไม่แสวงหากำไรที่จะเข้ามาดูแลผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด ทั้งในด้านการเยียวยาจิตใจ การปลอมขวัญแก่ญาติของเหยื่อในคดีอาญาที่ถึงแก่ชีวิต และในกระบวนการช่วยเหลือดังกล่าวยังมีหน่วยงานนายความให้การช่วยเหลือทางด้านกฎหมายด้วย เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว คณะทำงานโครงการปฏิรูประบบการคุ้มครองสิทธิของผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ได้ข้อสรุปดังนี้

ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้แทนศาลยุติธรรม

นางอภริณี โพธิ์พร้อม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา แสดงความเห็น ว่า เห็นด้วยกับแนวความคิดในการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้เสียหาย โดยบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งนี้ มีข้อห่วงใยว่า ควรมีการบัญญัติกลไกการบังคับใช้กฎหมายและการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในอนาคต

นายสมบัติ พุฒิพงศา ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา แสดงความเห็น ว่า ในประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ยังมีปัญหาค่อนข้างมาก ดังนั้น ในการปฏิรูปจึงมิใช่แค่การแก้ปัญหา แต่ควรเป็นการปฏิรูปทั้งระบบ ซึ่งหากมีการยกร่างกฎหมายก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการบังคับใช้

นอกจากนี้ จากประสบการณ์การจัดสัมมนาของสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรที่พัฒนศักดิ์ เกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้เสียหาย โดยมีการจัดสัมมนา ๔ ครั้ง ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ที่จังหวัดสงขลา เชียงใหม่ ขอนแก่น และกรุงเทพมหานคร (สำหรับที่มาของการจัดสัมมนา สืบเนื่องมาจากการเข้าร่วมสัมมนาขององค์การสหประชาชาติ) เห็นว่า การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายของประเทศไทยถูกมองข้ามมานาน ควรจะต้องมีการดำเนินการเพื่อจุดประกายให้ทุกภาคส่วนมีความสนใจในสิทธิของผู้เสียหาย โดยได้เชิญผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และญาติของผู้เสียหายเข้าร่วมในการสัมมนา ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีมากและได้สะท้อนให้เห็นปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาของ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ในเรื่องงบประมาณและหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ปัญหาของ มาตรา ๔๔/๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่แม้จะให้สิทธิผู้เสียหายในการเข้าร่วมเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งได้ แต่เมื่อมีคำพิพากษาแล้ว ผู้เสียหายก็ไม่มีศักยภาพในส่วนของ การบังคับคดี ดังนั้น แนวทางในการปฏิรูป จะต้องครบถ้วนตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ และที่ผ่านมาจะเป็นการเยียวยาในลักษณะตัวเงิน ซึ่งบรรเทาปัญหาได้เพียงบางส่วนเท่านั้น แต่ด้านจิตใจยังไม่ได้รับการเยียวยา ซึ่งในต่างประเทศลำดับต้นๆ ที่ต้องให้ความสำคัญคือ การให้ความเห็นอกเห็นใจในความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ดังนั้น จึงยังขาดการรับรู้

ความรู้สึกที่แท้จริงของผู้เสียหาย นอกจากนี้ จากประสบการณ์ในการเดินทางไปศึกษาดูงานที่ประเทศไต้หวัน ทำให้ได้เห็นตัวอย่างเป็นรูปธรรมที่ดีมาก เช่น เมื่อมีผู้เสียหาย เครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะไปยังที่เกิดเหตุทันทีเพื่อดูแลด้านการรักษาพยาบาล และมีเครือข่ายอีกชุดทำหน้าที่ดูแลครอบครัวของผู้เสียหาย ช่วยเหลือด้านการเงินและด้านจิตวิทยา ซึ่งในการบริหารงาน หน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ตัดสินใจ แต่ในส่วนการดำเนินการจะเป็นแบบกึ่งเอกชน จึงมีความคล่องตัวมาก ดังนั้น นอกจากจะมีเครื่องมือทางกฎหมายแล้ว ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยไม่ใช่เพียงแค่ประสานงานกัน แต่ต้องทำงานบูรณาการกันตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ

สำหรับการปฏิรูประบบการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

- ๑) ควรมีบทบัญญัติกฎหมายหลักในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย
  - ๒) ควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ซึ่งจากที่หัวหน้าคณะทำงานฯ กล่าวถึงคือกระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้ จะต้องมีการบูรณาการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสนับสนุนในการดำเนินการ
  - ๓) ควรมีมาตรการส่งเสริมให้ผู้เสียหายตระหนักถึงสิทธิของตน
  - ๔) การทำงานอย่างบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - ๕) ต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการ โดยเฉพาะสิ่งที่มีค่าใช้จ่าย
  - ๖) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความเข้าใจ เข้าใจและเห็นใจผู้เสียหายอย่างแท้จริง
  - ๗) การทำงานเกี่ยวกับการดูแลสิทธิผู้เสียหาย มีค่าใช้จ่ายเพียงแต่การทำงานตามหน้าที่แต่ต้องทำด้วยใจ
- การเยียวยาความรู้สึกทางจิตใจมีความสำคัญมากกว่าการให้เงิน

นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลจังหวัดดลิ่งชัน แสดงความเห็นที่เห็นด้วยกับแนวความคิดในหลักการ แต่ทั้งนี้ ต้องชั่งน้ำหนักระหว่างการคุ้มครองผู้เสียหายกับการคุ้มครองผู้กระทำความผิดด้วย

ผู้แทนสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพิทักษ์สังคม

นายมุขเมธิน กลั่นนุรักษ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา แสดงความเห็นว่าการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในส่วนของกลไกการปฏิบัติมีความสำคัญมาก เพราะจะส่งผลกับผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ดังนั้น บางประเด็นอาจจะต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อให้ไม่เป็นภาระแก่ผู้ปฏิบัติงาน และสิ่งที่สำคัญคือ บุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายจะต้องมีความเข้าใจถึงสิทธิของผู้เสียหาย

ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข

นายแพทย์ชาญวิทย์ ทรเทพ ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข แสดงความเห็นที่เห็นด้วย จากข้อมูลแผนการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) จะมุ่งประเด็นไปยังปัญหาเป็นหลัก ทำให้เห็นภาพในอดีตและปัจจุบัน แต่การบัญญัติกฎหมายควรคำนึงถึงบริบททางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อป้องกันปัญหาในอนาคตด้วย โดยควรมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม แต่เคร่งครัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้เสียหาย นอกจากนี้ การนำหลักในการคุ้มครองผู้เสียหายตามมาตรฐานสากลมาใช้ ควรจะปรับให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยด้วย

แนวความคิดในเชิงระบบ ผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดเปรียบเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ดังนั้น หากให้ฝ่ายหนึ่งได้รับสิทธิเพิ่มขึ้น สิทธิของอีกฝ่ายก็อาจจะลดลง แต่ในข้อเท็จจริง ทั้งสองฝ่ายถือว่าเป็นผู้ถูกกระทำทั้งสิ้น

Handwritten signature

กล่าวคือ ผู้ที่กระทำความผิดส่วนหนึ่งเกิดจากวัฒนธรรมหรือค่านิยมทางสังคม ดังนั้น จึงควรนำเอาผลของปัญหาต่างๆ สะท้อนกลับไปแก้ไขวัฒนธรรมหรือค่านิยมทางสังคมที่ไม่ถูกต้อง

ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

นางนภา เศรษฐกร อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน แสดงความเห็นว่าการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในบริบทหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งหากมีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายโดยตรงออกมาจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ปัจจุบันนี้ปัญหาที่มีความซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดเป็นเด็กทั้งคู่ ซึ่งในทางปฏิบัติจะต้องให้ความคุ้มครองทั้งสองฝ่าย ส่วนการบัญญัติกฎหมายควรมีประเด็นเกี่ยวกับสหวิชาชีพ เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้การดำเนินงานของกระทรวงฯ ประสบความสำเร็จ, มีการทำงานอย่างบูรณาการโดยเปิดใจ จริงใจ และประนีประนอมร่วมกัน, มีมาตรการคุ้มครองครอบครัวของผู้เสียหาย โดยให้ผู้เสียหายสามารถกลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ตลอดจนมีมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นต่างดาว เนื่องจากในปัจจุบันการรักษาพยาบาลจะไม่ครอบคลุมถึงคนต่างดาว

นายพงศ์เทพ พนากุลวิจิตร ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการกรม กรมกิจการเด็กและเยาวชน แสดงความเห็นว่าเป็นที่เปรียบเทียบระหว่างเหยื่อประเภทที่ต้องใช้กฎหมายใหม่และเหยื่อประเภทที่ต้องใช้กฎหมายที่มีอยู่เดิมจะก่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็น ๒ มาตรฐานหรือไม่ ดังนั้น ควรจะต้องมีการยกระดับมาตรฐานของกฎหมายที่มีอยู่เดิมซึ่งคุ้มครองเหยื่อประเภทอื่นๆ ให้มีความเท่าเทียมกันด้วย

นางภิญญา จำรูญศาสน์ คณะทำงาน แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า ผู้เสียหายชาวต่างชาติที่มีผู้ใช้เสียหายในความผิดจากการค้ามนุษย์ จะไม่ได้รับการยกเว้นให้อยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดี จึงขอเสนอให้กฎหมายที่จะบัญญัติขึ้นครอบคลุมผู้เสียหายกลุ่มนี้ด้วย

ผู้แทนมูลนิธิสถานวัฒนธรรม

นายสุรพงษ์ กองจันทึก ประธานมูลนิธิสถานวัฒนธรรม แสดงความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

- ๑) การตีความคำว่า เหยื่อหรือผู้เสียหาย ยังแคบเกินไป
- ๒) กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อให้ได้รับความยุติธรรม นอกจากสภาพนายความ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแล้ว องค์กรอื่นหรือภาคเอกชนจะเข้ามามีบทบาทได้อย่างไร
- ๓) มีบทบัญญัติในการคุ้มครองพยาน แต่ในกรณีเหยื่อที่มีใจพยานจะมีการคุ้มครองอย่างไร นอกจากนี้ ญาติของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความเสี่ยงจะมีการคุ้มครองอย่างไร
- ๔) การตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยนั้น ในบางครั้งการไกล่เกลี่ยก็ไม่นำมาสู่ความยุติธรรม

นางสาวพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ ผู้อำนวยการมูลนิธิสถานวัฒนธรรม แสดงความเห็นว่าการทำงานที่ผ่านมาพบว่า ในกรณีที่คู่กรณีคือรัฐ กลไกการให้ความช่วยเหลือเหยื่อจะมีจำกัดและไม่ได้รับความร่วมมือตามสมควร นอกจากนี้การเยียวยาผู้เสียหายนั้น ไม่ควรคำนึงถึงตัวเงินเป็นหลัก แต่การเยียวยาจิตใจมีความสำคัญที่สุด โดยควรมีการทำงานร่วมกับผู้ที่ใกล้ชิดกับเหยื่อ เช่น ครอบครัว ชุมชน ผู้แทนชาติพันธุ์ ฯลฯ

ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

นายศราวุฒิ ประทุมราช นักวิชาการปฏิรูปกฎหมายชำนาญการพิเศษ แสดงความเห็นโดยนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เรื่อง แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประกอบการพิจารณา ดังนี้

๑) ควรมีการปรับใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตลอดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยชุมชนจะมีบทบาทสำคัญในการเยียวยาผู้เสียหาย ดังนั้น จึงต้องทำงานบูรณาการร่วมกัน แต่เนื่องจากกฎหมายของหลายหน่วยงานไม่เอื้ออำนวย การบูรณาการจึงเป็นไปได้ยาก

๒) รับรองสิทธิเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายของประชาชน ทั้งผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยาน ซึ่งรัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยการจัดให้มีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย โดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายมีความเห็นว่ากระบวนการฟ้องคดีโดยผู้เสียหายควรจะมีน้อยที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐในการดำเนินคดีอาญา

๓) คุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายจากกระบวนการยุติธรรม เสนอให้ปรับปรุงกฎหมาย ๒ ฉบับ ได้แก่ กฎหมายการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่และกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

๔) การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา ที่ผ่านมาเหยื่อหรือผู้เสียหายยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครองเต็มที่ และบางกรณีถูกละเมิดซ้ำจากกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองเหยื่อมีประสิทธิภาพควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องรับรองสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับแจ้งสิทธิและความคืบหน้าของคดี

๕) ปรับปรุงการฟื้นฟูเยียวยาผู้เสียหายในมิติที่กว้างกว่าการเยียวยาด้านตัวเงินและจัดให้มีการช่วยเหลือเหยื่ออย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกรณีเหยื่อที่เป็นเด็ก

๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

นางสาวอารีวรรณ จตุทอง นักวิชาการปฏิรูปกฎหมายชำนาญการพิเศษ แสดงความเห็นว่าเป็นประโยชน์ของผู้เสียหายมีความสำคัญมาก และควรออกแบบกลไกในการคุ้มครองดูแลให้เหมาะสม

ผู้แทนมูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE)

๑) กระบวนการดูแลและคุ้มครองสิทธิเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา : เด็กที่เป็นผู้เสียหายและเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิดควรได้รับการดูแลและคุ้มครอง แต่เนื่องจากเด็กที่เป็นผู้เสียหายอาจจะหายไปจากกระบวนการตามขั้นตอนของกฎหมายได้ ในขณะที่เด็กซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดไม่มีความเสี่ยงที่จะหายไปจากกระบวนการ ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงกระบวนการดูแลและคุ้มครองเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๑๓๔/๒ ประกอบ มาตรา ๑๓๓ ทวิ) โดยแยกกระบวนการในการคุ้มครองเด็กที่เป็นผู้เสียหายและเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิดออกจากกัน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการสอบสวนที่จะต้องมีการสืบสวนสถานที่ในการสอบสวน อุปกรณ์ เครื่องมือบันทึก การใช้ถ้อยคำและภาษาที่เหมาะสม ซึ่งรวมถึงการดำเนินการในชั้นพิจารณาของศาลด้วย ทั้งนี้ บุคลากรในการทำหน้าที่จะต้องมีประสิทธิภาพและมีความเชี่ยวชาญจึงจะเป็นคุณประโยชน์ที่แท้จริงแก่เด็ก

๒) การดูแลคุ้มครองผู้เสียหาย พยานและล่ามแปลภาษา : ควรได้รับการคุ้มครองในเรื่องข้อมูลส่วนตัว ชื่อ-สกุล ที่อยู่ และไม่ต้องมีการแสดงตัวต่อคู่กรณีในระหว่างการสอบสวน เพื่อป้องกันการถูกคุกคามและเพื่อ

ความปลอดภัยของคู่กรณี ทั้งนี้ กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลก็ไม่ควรมีข้อมูลส่วนตัว ชื่อ-สกุล ที่อยู่ของผู้เสียหาย พยานหรือล่ามแปลภาษา ในรายงานกระบวนการพิจารณา แต่ควรมีขั้นตอนของศาลที่บันทึกข้อมูลเหล่านี้ไว้เป็นการเฉพาะ

๓) ค่าตอบแทนผู้เสียหายตามกฎหมายต่างๆ : ผู้เสียหายควรได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายโดยไม่ล่าช้า หลังจากการยุติหรือเสร็จสิ้นจากกระบวนการทางกฎหมาย โดยในขั้นต้น ควรจะได้รับค่าเสียหายค่าชดเชยจากผู้กระทำความผิด โดยไม่ต้องไปดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาในส่วนแพ่งซึ่งใช้เวลานาน

ผู้แทนมูลนิธิผู้หญิง

นางสาวอุษา เลิศศรีสันทัต ผู้แทนมูลนิธิผู้หญิง แสดงความคิดเห็นว่า การบัญญัติกฎหมายจะต้องคำนึงถึงการตอบสนองในทุกๆ กระบวนการที่เกี่ยวข้อง โดยควรให้ความสำคัญกับกลุ่มที่ถูกเลือกปฏิบัติเข้าช้อนผู้พิการ ขนเผ่า หรือผู้ด้อยโอกาสที่เข้าไม่ถึงความเป็นธรรม ซึ่งปัจจุบันเป็นสิ่งที่ NGOs กำลังดำเนินการอยู่

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

เห็นด้วยกับการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้เสียหายทั้งระบบซึ่งจะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบควรมีการเพิ่มเติมให้ครอบคลุมกับทุกหน่วย โดยใช้กรณีศึกษาของเหตุระเบิดที่เกิดขึ้นใน ๗ จังหวัดภาคใต้ ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมานี้ เป็นตัวแบบ โดยขอให้เพิ่มกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กรณีช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้วย

โดยสรุปแล้วผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญา เห็นด้วยกับการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญามากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการให้ข้อมูลความก้าวหน้าในการดำเนินคดี การเยียวยาความเสียหายผู้เสียหายทางด้านจิตใจเพิ่มจากการเยียวยาทางการเงินแต่เพียงอย่างเดียว และผู้เสียหายควรได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและคุ้มครองความปลอดภัยด้วยตามลักษณะของผู้เสียหายแต่ละประเภท

ด้วยเหตุนี้ ทางคณะกรรมการฯ จึงเห็นควรปฏิรูประบบการให้ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา โดยกำหนดกระบวนการในการให้ความคุ้มครองตั้งแต่ต้นของกระบวนการจนจบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมีมาตรการในการป้องกันการทำร้ายซ้ำ รัฐ เอกชน องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรมีส่วนในการดูแลผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลต่อไป

๓. วิธีการปฏิรูป

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ควรมีการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) โดยการผลักดันให้มีการบัญญัติรองรับเรื่องการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ในรัฐธรรมนูญ โดยการรวบรวมเอกสารด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา ทั้งของต่างประเทศและไทย รวบรวมงานวิจัยวิทยานิพนธ์ รายงานที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา เอกสารที่ใช้ในการค้นคว้า ได้แก่ เอกสารสิทธิของผู้เสียหายจากสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และจากกฎหมายอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และมาตรฐานของสหประชาชาติ รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับสิทธิ

ของผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศไทย แล้วนำมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจเป็นการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิม หรือยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ทั้งฉบับ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของการบริหารงานบุคคล งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะของผู้เสียหายแต่ละประเภท การประสานความร่วมมือ และมาตรฐานในการช่วยเหลือมาประกอบการพิจารณารับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาตามกฎหมายไทยสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้การแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว อาจมีเนื้อหาสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๓.๑ กำหนดสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ตั้งแต่ขั้นก่อนฟ้อง ระหว่างพิจารณา และหลังจากศาลพิพากษาคดีถึงที่สุด ตามหลักสากลและกฎหมายต่างประเทศ

๓.๒ กำหนดองค์กรที่กำกับดูแลการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

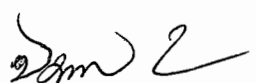
๓.๓ กำหนดรูปแบบการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งเน้นการประสานงาน และวางมาตรฐานในการช่วยเหลือ และการพัฒนาเครือข่าย

๓.๔ มีหลักการและเหตุผล ความจำเป็นตามแบบที่เสนอกฎหมายของคณะรัฐมนตรีกำหนด

ทั้งนี้ คณะทำงานโครงการปฏิรูประบบการคุ้มครองสิทธิของผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ได้จัดทำร่างกฎหมายคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา เพื่อเป็นตัวอย่างประกอบการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการพัฒนากฎหมายให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ต่อไป เช่น

หลักการแห่งกฎหมาย : เพื่อคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาให้ครอบคลุมถึงการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำความผิด การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ และการได้รับความช่วยเหลือตามมาตรฐานสากล โดยจัดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาทั้งในระดับชาติและในระดับจังหวัดมีพนักงานเจ้าหน้าที่มีศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา เพื่อทำหน้าที่ให้ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาได้รับการคุ้มครองสิทธิอันพึงได้รับอย่างแท้จริง ทั้งนี้กฎหมายคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา หมายรวมตลอดถึงผู้เสียหายและผู้มีอำนาจจัดการแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ชีวิต หรือได้รับอันตรายสาหัส ให้หมายความรวมถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบทางสิทธิและทายาทของผู้เสียหายตามหลักกฎหมายแพ่ง และโดยสายโลหิตด้วย นอกจากนี้มีการให้ความคุ้มครองทางกาย จิตใจ ทรัพย์สิน รวมตลอดถึงการดูแล ช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา การช่วยเหลือทางกฎหมาย การคุ้มครองความปลอดภัยหลังจากถูกประทุษร้ายจนถึงการบังคับคดี ทั้งนี้ ไม่ว่าจะพบตัวผู้กระทำความผิดหรือศาลลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยหรือไม่ก็ตาม

เหตุผลในการเสนอกฎหมาย : เนื่องจากการช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายของผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาตามกฎหมายของประเทศไทยค่อนข้างแคบ โดยจะเยียวยาในด้านการเงินเป็นหลัก ขาดการดูแลด้านจิตใจและการดูแลในระหว่างการดำเนินคดี จึงเป็นช่องว่าง ไม่ครอบคลุมสิทธิของผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาอันพึงได้รับความคุ้มครองซึ่งประกอบด้วย การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติเป็นธรรม การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำความผิด การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

สาระสำคัญแห่งกฎหมาย เช่น มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาทั้งในระดับชาติ และในระดับกรุงเทพมหานครและจังหวัด มีการกำหนดอำนาจหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หลักเกณฑ์การคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาอย่างชัดเจน มีศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา และกองทุนคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา ทั้งนี้ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับการคุ้มครองประกอบด้วย

(๑) สิทธิที่จะเข้ามีส่วนร่วมในคดีอาญา ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และในชั้นบังคับโทษทางอาญาหรือคำสั่งศาล ที่เกี่ยวกับค่าเสียหาย

(๒) สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อมูลความคืบหน้าของคดี ในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี

(๓) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย การปฏิบัติที่เหมาะสม

(๔) สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายทางร่างกาย จิตใจ อย่างเหมาะสม รวดเร็วและเป็นธรรม ทั้งจากผู้กระทำความผิดและตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๕) สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมาย และสวัสดิการอื่นที่จำเป็นก่อนและระหว่างการดำเนินคดี และในชั้นบังคับคดี

(๖) ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลืออื่นใด ตามที่คณะกรรมการกำหนด

นอกจากนี้ มีการป้องกันการถูกทำร้ายซ้ำ เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพและป้องกันการทำร้ายซ้ำ ในกรณีที่หากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ หรือศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา เห็นว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้กระทำความผิดจะทำร้ายซ้ำ หรือผู้เสียหายจะมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นผู้เสียหาย อาจร้องขอต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา เพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเพื่อป้องกันมิให้ถูกทำร้ายซ้ำ หรือสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องงดเว้นไม่กระทำการหรือต้องกระทำการอย่างใด หรือสั่งให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้ และมีการประชาสัมพันธ์หรือวางแผนในการป้องกันอาชญากรรมหรือแจ้งเตือนประชาชนให้มีความระมัดระวังต่อการตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

๔. กำหนดเวลาการปฏิรูป

ระยะเวลาดำเนินการแล้วเสร็จภายใน ๑๒ เดือน โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ (เดือน)	ลำดับแนวทางและกิจกรรม(แนวทางปฏิรูป)
ระยะที่ ๑ (๓ เดือน)	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงยุติธรรมร่วมพิจารณาเพื่อดำเนินการตามแผนการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย)
ระยะที่ ๒ (๘ เดือน)	กระทรวงยุติธรรมพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งอาจเป็นการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ หรือยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ทั้งฉบับ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของการบริหารงานบุคคล งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะของผู้เสียหายแต่ละประเภท การประสานความร่วมมือ และมาตรฐานในการช่วยเหลือมาประกอบการพิจารณารับฟังข้อเสนอแนะ

2am 2

ระยะที่ (เดือน)	ลำดับแนวทางและกิจกรรม(แนวทางปฏิรูป)
	<p>จากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานอัยการสูงสุด - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - สำนักงานศาลยุติธรรม - กระทรวงแรงงาน - กรมพระธรรมนูญ - เนติบัณฑิตยสภา - สภานายความ - คณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยภาครัฐและภาคเอกชน - องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่เกี่ยวข้อง
ระยะที่ ๓ (๑ เดือน)	ได้ร่างกฎหมาย หรือ แนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย (เหยื่อ) ในคดีอาญาตามแผนการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย)

๕. แหล่งที่มาของงบประมาณ

กระทรวงยุติธรรม

๖. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๖.๑ หน่วยงานหลัก

- กระทรวงยุติธรรม

๖.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- สำนักงานอัยการสูงสุด

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- กระทรวงสาธารณสุข

- กระทรวงมหาดไทย

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

- สำนักงานศาลยุติธรรม

- กระทรวงแรงงาน
- กรมพระธรรมมณูญ
- เนติบัณฑิตยสภา
- สภานายความ
- คณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยภาครัฐและภาคเอกชน
- องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่เกี่ยวข้อง

๗. ข้อเสนอแนะ

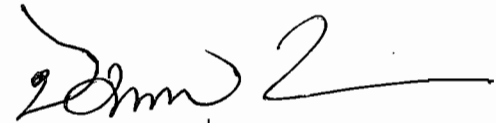
โครงการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ซึ่งเป็นหนึ่งในแผนการปฏิรูปประเทศที่คณะกรรมการปฏิรูปการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเพื่อประชาชน ในคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาพบว่า การเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายของประเทศไทยค่อนข้างแคบ โดยจะเยียวยาในด้านการเงินเป็นหลัก ขาดการดูแลด้านจิตใจและการดูแลในระหว่างการดำเนินคดี จึงเป็นช่องว่างอยู่ ทั้งนี้จำเป็นต้องหาวิธีในการจัดทำระบบการคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยให้เป็นระบบที่มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เมื่อพิจารณาข้อมูลของต่างประเทศพบว่า ในระหว่างการดำเนินคดีจะมีการแยกแผนกตามประเภทของเหยื่อ เช่น เด็ก ผู้หญิง ผู้พิการ คนต่างด้าว ฯลฯ ซึ่งเป็นรูปแบบที่น่าสนใจสำหรับประเทศไทย แต่ยังไม่มีความหมายรองรับ นอกจากนี้ เหยื่อต้องได้รับหลักประกันว่าจะไม่ถูกกระทำความผิดซ้ำ และอีกตัวอย่างของต่างประเทศที่น่าสนใจ คือ การให้สิทธิในการแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินคดี เช่น ประเทศญี่ปุ่น หน่วยงานต่างๆ จะรายงานความคืบหน้าไปยังตำรวจ หลังจากนั้นตำรวจจะแจ้งให้ผู้เสียหายทราบอย่างไรก็ตาม ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหากไม่มีการบัญญัติกฎหมายรองรับไว้ก็ไม่สามารถจะนำไปสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีการบัญญัติกฎหมายสำหรับคุ้มครองเหยื่อโดยเฉพาะ

ดังนั้น คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จึงเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงระบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ทั้งนี้ โดยมีแนวทางในการปรับปรุงเป็น ๒ แนวทาง คือ แนวทางที่ ๑ การยกร่างกฎหมายคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาขึ้นมาโดยเฉพาะ ดังตัวอย่างร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา พ.ศ. .... ในภาคผนวก (เอกสารประกอบ) หรือ แนวทางที่ ๒ การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น ส่วนการประสานงานอาจใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยผู้ประสานงานคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้พิจารณาต่อไป

อนึ่ง ในเบื้องต้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและปลัดกระทรวงยุติธรรมได้เห็นชอบในหลักการของคณะกรรมการฯ ที่จะมีการปรับปรุงระบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) ในคราวที่คณะกรรมการฯ ได้เดินทางเข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจึงขอเสนอ
รายงาน การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย)
เพื่อให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้โปรดพิจารณา หากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเห็นชอบด้วย
ขอได้โปรดส่งรายงานไปยังคณะรัฐมนตรี และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามข้อบังคับสภาขับเคลื่อนการ
ปฏิรูปประเทศ ข้อ ๘๙ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายจุมพล สุขมัน)

เลขาธิการกรรมการ

ตารางแสดงแนวทางและขั้นตอนการปฏิรูป
เรื่อง การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย)

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มางบประมาณ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย)	จัดระบบกระบวนการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาตามหลักสากล ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ประการ ได้แก่ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย สิทธิในการได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากรัฐ สิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม และสิทธิในการได้รับแจ้งข้อมูลความคืบหน้าในคดี ทั้งนี้ การคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นรูปแบบตัวเงินเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิของผู้เสียหายเท่านั้น สิทธิของผู้เสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินมีความสำคัญมาก ความยุติธรรมที่ผู้เสียหายได้รับนั้น บางครั้งไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่ได้รับแต่เป็นความรู้สึกที่ผู้เสียหายรู้สึกว่าคุณได้รับการยุติธรรม	<ul style="list-style-type: none"> • หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงยุติธรรมร่วมพิจารณาเพื่อดำเนินการตามแผนการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) • กระทรวงยุติธรรมพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งอาจเป็นการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ หรือยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ทั้งฉบับ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของการบริหารงานบุคคล งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะของผู้เสียหายแต่ละประเภท การประสานความร่วมมือและมาตรฐานในการช่วยเหลือมาประกอบการ 	<p>ระยะที่ ๑ (๓ เดือน)</p> <p>ระยะที่ ๒ (๘ เดือน)</p>	กระทรวงยุติธรรม	<p>หน่วยงานหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงยุติธรรม <p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานตำรวจแห่งชาติ • สำนักงานอัยการสูงสุด • กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ • กระทรวงมหาดไทย • กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา • กระทรวงสาธารณสุข • สำนักงานศาลยุติธรรม • กระทรวงแรงงาน • กรมพระธรรมมูญ • เนติบัณฑิตยสภา • สภานายความ • คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน • องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่เกี่ยวข้อง

Handwritten signature

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มางบประมาณ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
		<p>พิจารณารับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> • ได้ร่างกฎหมายหรือแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย (เหยื่อ) ในคดีอาญาตามแผนการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำ ความผิดทางอาญา (เหยื่อหรือผู้เสียหาย) 	<p>ระยะที่ ๓ (๑ เดือน)</p>		

ภาคผนวก
(เอกสารประกอบ)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

เหตุผล

เนื่องจากการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ตามกฎหมายของประเทศไทยเน้นการเยียวยาด้านการเงินเป็นหลัก ขาดการดูแลด้านจิตใจและการดูแลในระหว่างการดำเนินคดี รวมถึงการป้องกันมิให้ถูกประทุษร้ายซ้ำ อีกทั้งไม่มีการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงกระบวนการที่ดำเนินไป ดังนั้นจึงควรจัดให้มีระบบการคุ้มครองผู้เสียหายทั้งระบบ โดยกำหนดให้มีโครงสร้างกลไกที่สามารถประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประสานความช่วยเหลือกับส่วนท้องถิ่นได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

“การคุ้มครอง” หมายความว่า การให้ความคุ้มครองทางกาย จิตใจ ทรัพย์สิน รวมตลอดถึงการดูแลช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา การช่วยเหลือทางกฎหมาย การคุ้มครองความปลอดภัย หลังจากถูกประทุษร้ายจนถึงการบังคับคดี และการป้องกันไม่ให้ถูกประทุษร้ายซ้ำ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะพบตัวผู้กระทำความผิดหรือหรือศาลลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยหรือไม่ก็ตาม

“ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา” หมายความว่า ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาแห่งชาติ

“คณะกรรมการจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาจังหวัด

“คณะกรรมการกรุงเทพมหานคร” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญากรุงเทพมหานคร

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

“อาสาสมัคร” หมายความว่า บุคคลที่สมัครใจเข้ามาทำหน้าที่คุ้มครองผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้

“ปลัดกระทรวง” หมายความว่า ปลัดกระทรวงยุติธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน

ให้ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุดมีอำนาจออกข้อบังคับ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ข้อบังคับของอัยการสูงสุด กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาแห่งชาติ

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาแห่งชาติ ประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการคนหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นายกฤษฎา นายความ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนเก้าคน ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ด้านการคุ้มครอง

ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา โดยต้องเป็นภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นกรรมการ และมีอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นกรรมการและเลขานุการ และข้าราชการที่อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ แต่งตั้งสองคน เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๗ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

(๒) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือโครงสร้างของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา เพื่อให้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้มีประสิทธิภาพและเป็นสากลยิ่งขึ้น

(๓) กำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการในการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาทั้งระบบ

(๔) กำหนดแนวทางและกำกับดูแลการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศตลอดจนการให้ความร่วมมือและประสานงานกับต่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาถือปฏิบัติ

(๖) ส่งเสริมและกำกับดูแลให้มีการศึกษาวิจัยและจัดทำข้อมูลแบบบูรณาการ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

(๗) จัดให้มีการฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานให้ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

(๘) วางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข การจดทะเบียนศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา และหลักเกณฑ์การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ดังกล่าว รวมถึงการรายงานการใช้จ่ายเงินที่ได้รับ การสนับสนุนตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) วางระเบียบโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุน

(๑๐) กำกับดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา กรุงเทพมหานครและจังหวัด

(๑๑) ดำเนินการอย่างใด ๆ ที่มีกฎหมายให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) นายกรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสีย

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกันเป็นกรรมการแทน เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งก็ได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งครบวาระแล้วแต่ยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่

ให้กรรมการได้รับเบี้ยประชุมตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๒ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม หากรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการต้องมีการประชุมอย่างน้อยปีละสามครั้ง

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

ให้นำมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติงานธุรการทั่วไปของคณะกรรมการ.

(๒) เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานคุ้มครองและประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ ในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) จัดให้มีระบบงานด้านการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

(๔) จัดให้มีการรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาวิจัยกลไกการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) จัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศและการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลด้านการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา และสามารถให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้เสียหายเข้าถึงได้ตามระดับชั้นความลับของข้อมูลและตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

(๖) ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม จัดงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอและเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง

หมวด ๒

คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญากรุงเทพมหานครและจังหวัด

มาตรา ๑๕ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ผู้แทนกรมแรงงาน ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนศาลอาญา ผู้อำนวยการสำนักอนามัย ผู้อำนวยการสำนักการแพทย์ และผู้แทนสภาทนายความ เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานที่ทำในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ จิตวิทยา กฎหมาย แพทย์ วิชาชีพละสองคน โดยจะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชนอย่างน้อยวิชาชีพละหนึ่งคน และแต่งตั้งจากผู้มีประสบการณ์ด้านการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาอีกสองคน โดยมีผู้อำนวยการกองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญากรุงเทพมหานคร จะแต่งตั้งข้าราชการในกรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่งคน และข้าราชการของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา ๑๖ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ศาลจังหวัด อัยการจังหวัด พัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด ผู้แทนกรมแรงงาน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ประธานสภาทนายความประจำจังหวัด เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานที่ทำในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ จิตวิทยา กฎหมาย แพทย์ วิชาชีพละสองคน โดยจะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชนอย่างน้อยวิชาชีพละหนึ่งคนและแต่งตั้งจากผู้มีประสบการณ์ด้านการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาสองคน โดยมีผู้แทนสำนักงานยุติธรรมจังหวัดที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาจังหวัด จะแต่งตั้งข้าราชการในจังหวัดนั้นจำนวนหนึ่งคน และข้าราชการในสำนักงานยุติธรรมจังหวัด จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา ๑๗ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ มาใช้กับการได้มาซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คุณสมบัติ การพ้นจากตำแหน่ง การแต่งตั้งกรรมการแทน ของคณะกรรมการกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการจังหวัด โดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับกับการประชุมและการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานของคณะกรรมการกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการจังหวัดโดยอนุโลม

มาตรา ๑๙ คณะกรรมการกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการจังหวัด มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณ และมาตรการในการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ให้คำปรึกษา แนะนำ และดำเนินการและประสานงานแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา รวมทั้งมีอำนาจเข้าไปติดตาม ตรวจสอบ แนะนำศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาภายในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี

(๓) กำหนดแนวทาง กำกับดูแล และแก้ไขปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ประเมินผลและจัดทำรายงานวิจัยการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาที่ได้ดำเนินการ รวมถึงประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี แล้วนำเสนอคณะกรรมการ

(๕) จัดหาทุนเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี และรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาทุน และการจัดการทุนต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหารกองทุน

(๖) ตรวจสอบหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงกรณีที่มีได้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมีข้อร้องเรียนว่าเจ้าพนักงานไม่ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้เขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี และสั่งการเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

(๗) เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานใดๆ หรือขอคำชี้แจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวินิจฉัยในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย หรือที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๐ ให้กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการกรุงเทพมหานคร และให้สำนักงานยุติธรรมจังหวัดเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการจังหวัด โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติงานธุรการทั่วไปของคณะกรรมการกรุงเทพมหานครหรือคณะกรรมการจังหวัดแล้วแต่กรณี

(๒) เป็นศูนย์กลางในการคุ้มครองและประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และเอกชนเพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาในเขตของตนและในเขตที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ให้มีการคุ้มครองช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในระดับชุมชนด้วย

(๓) ดำเนินการให้มีระบบงานคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพ ทั้งถึง และเป็นไปตามมาตรฐานสากลและตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) จัดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานติดตามประเมินผลศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา รวมถึงการประเมินผลการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาในเขตของตน

(๕) จัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลด้านการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาตามที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกำหนดตามมาตรา ๑๔

(๖) ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ คณะกรรมการกรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการจังหวัดแล้วแต่กรณีมอบหมาย

มาตรา ๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการและอนุกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๒๒ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐาน

(๒) ตรวจสอบบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดเมื่อผู้นั้นยินยอม แต่ถ้าผู้นั้นเป็นหญิงจะต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ

(๓) สืบเสาะข้อเท็จจริง และจัดทำรายงานผลกระทบและความเสียหายที่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาได้รับ รวมถึงผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิด

(๔) ตรวจสอบยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่ตกเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอยู่ในยานพาหนะนั้น

(๕) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อพบและช่วยบุคคลที่ตกเป็นผู้ได้รับความเสียหาย

ในการใช้อำนาจตาม (๕) พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้นและรายงานเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้ รวมทั้งผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ตลอดจนจัดทำสำเนารายงานดังกล่าวไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้น ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งมอบสำเนารายงานนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและขึ้น พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องดำรงตำแหน่งนายอำเภอหรือรองผู้กำกับการตำรวจขึ้นไป หรือเป็นข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ระดับเจ็ดขึ้นไป ทั้งนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นส่งสำเนารายงานเหตุผลและผลการตรวจค้น บุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดไว้ต่อศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ทำการค้นหรือศาลอาญา ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการตรวจค้นเพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินการตาม (๒) และ (๓) พนักงานเจ้าหน้าที่อาจสั่งให้ผู้ใดบังคับบัญชาทำแทนได้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ แต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่ผู้นั้นไม่ได้

(๖) ดำเนินการคุ้มครอง ป้องกันและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ รวมถึงประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา อาสาสมัครที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๔

หลักเกณฑ์การคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

มาตรา ๒๔ ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ป้องกัน และช่วยเหลือ ดังนี้

(๑) สิทธิที่จะเข้ามีส่วนร่วมในคดีอาญา ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และในชั้นบังคับโทษทางอาญาหรือคำสั่งศาล ที่เกี่ยวกับค่าเสียหาย

(๒) สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อมูลความคืบหน้าของคดี ในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี

(๓) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย การปฏิบัติที่เหมาะสม

(๔) สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายทางร่างกาย จิตใจ อย่างเหมาะสม รวดเร็วและเป็นธรรม ทั้งจากผู้กระทำความผิดและตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๕) สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมาย และสวัสดิการอื่นที่จำเป็นก่อนและระหว่างการดำเนินคดี และในชั้นบังคับคดี

(๖) ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลืออื่นใด ตามที่คณะกรรมการกำหนด

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา อาจกำหนดให้มีความแตกต่างกันได้ตามลักษณะ ประเภท ของผู้เสียหายโดยคำนึงถึง เพศ อายุ ความอ่อนแอของจิตใจ และความด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ ความยากไร้ ความพิการ และความด้อยโอกาสในการเข้าถึงความเป็นธรรมในสังคม

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ร้องขอคุ้มครองตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง แต่ถูกปฏิเสธหรือไม่ได้รับความคุ้มครองภายในเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ยื่นคำขอ ให้ผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานนั้นได้ ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันได้รับการปฏิเสธหรือเมื่อพ้นกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันขอ แล้วแต่กรณี

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับคำอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้มีคำสั่งวินิจฉัยสั่งการภายในสิบห้าวัน ทั้งนี้ โดยถือหลักประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหายที่จะได้รับการคุ้มครองตามมาตรฐานสากล คำวินิจฉัยอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๖ ในการจัดทำรายงานผลกระทบต่อผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดทำ ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากผู้ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้พนักงาน

เจ้าหน้าที่อาจขอให้ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาในเขตที่ผู้ได้รับความเสียหายอยู่ดำเนินการแทนก็ได้

แบบและวิธีการจัดทำรายงานให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๒๗ เมื่อผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญามาพบพนักงานสอบสวนเพื่อร้องทุกข์ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิและอธิบายให้ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาทราบตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๖ และทำบันทึกการแจ้งสิทธิไว้เป็นหนังสือ

ในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายขอใช้สิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการและแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ให้ความคุ้มครองหรือประสานงานเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการต่อไป

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่ได้รับการประสานงานตามวรรคสองมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ

มาตรา ๒๘ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ จัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการประสานงานการแจ้งความคืบหน้าหรือการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ตามที่ได้รับการประสานงานเพื่อประโยชน์แก่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ในขั้นตอนที่ตนรับผิดชอบและส่งผลการช่วยเหลือดังกล่าวไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ และพนักงานสอบสวนแล้วแต่กรณี ทั้งนี้การแจ้งดังกล่าวอาจแจ้งทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศก็ได้

มาตรา ๒๙ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ศาลและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานคุมประพฤติ เป็นผู้รับผิดชอบในการแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินคดีแก่ผู้เสียหายในขั้นตอนของการดำเนินคดี และขึ้นบังคับคดี รวมถึงเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวหรือพ้นโทษแก่ผู้ได้รับความเสียหายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ดำเนินการ แล้วแต่กรณี ในส่วนที่หน่วยงานตนรับผิดชอบ ทั้งนี้การแจ้งดังกล่าวอาจแจ้งทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศก็ได้

ในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายร้องขอหรือติดตามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีของตนในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด ให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้น แจ้งข้อมูลการดำเนินการ เหตุผลในการสั่งการ ความคืบหน้าในการดำเนินการต่อไป รวมถึงความช่วยเหลือแก่ผู้ร้องขอตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๓๐ ในการแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินคดีแก่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา หรือการแจ้งเหตุผลในการดำเนินการตามที่ผู้ได้รับความเสียหายร้องขอ ตามมาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ ให้ดำเนินการดังนี้

การแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินคดี ได้แก่

- (๑) การจับกุมผู้ต้องหาและข้อหาที่แจ้ง
- (๒) การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
- (๓) การสั่งฟ้องคดีหรือสั่งไม่ฟ้องคดี
- (๔) พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาล
- (๕) ศาลนัดพิจารณาคดีอาญานัดแรก
- (๖) ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาพิพากษาคดี และผลของคำพิพากษา

- (๗) พนักงานอัยการอุทธรณ์ หรือจำเลยยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือไม่ฎีกา
- (๘) จำเลยต้องขังในเรือนจำ
- (๙) จำเลยได้รับการปล่อยตัวเพราะพ้นโทษ ได้รับการอภัยโทษ หรือหลบหนี
- (๑๐) ศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยใช้ค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายหรือให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน
- (๑๑) การบังคับยึดทรัพย์สินจำเลยเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา

มาตรา ๓๑ ให้กระทรวงยุติธรรม จัดให้มีหน่วยงานที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ทั้งนี้อาจประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและสหภาพนายความหรือทนายความอาสาสมัคร ดังนี้

- (๑) ให้คำปรึกษาแก่ผู้ได้รับความเสียหาย และแนวทางในการดำเนินคดี จนถึงการบังคับคดี
- (๒) แจ้งสิทธิแก่ผู้ได้รับความเสียหายที่จะได้รับค่าทดแทนหรือค่าเสียหายจากแหล่งทุนอื่นๆ
- (๓) ประสานกับพนักงานอัยการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้ได้รับความเสียหายได้รับค่าสินไหม

ทดแทน

(๔) จัดทนายความให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย ในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายเป็นคนยากไร้และไม่มีความสามารถในการจ้างทนายความได้

(๕) รวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดีหรือการตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อใช้ในการฟ้องคดีในกรณีที่พนักงานอัยการไม่ดำเนินคดีตามที่ร้องทุกข์ หรือการสืบสวนข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยในกรณีที่ผู้เสียหายนั้นยากไร้ไม่มีเงินพอที่จะดำเนินคดีด้วยค่าใช้จ่ายของตนเอง

หลักเกณฑ์และวิธีการในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของกระทรวงยุติธรรม โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ให้ทนายความที่ช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายได้รับเงินรางวัลตามอัตราที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนด

มาตรา ๓๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการจ่ายค่าทดแทนหรือค่าเสียหายหรือสวัสดิการอื่นใดที่ผู้ได้รับความเสียหายพึงได้รับจากการเป็นผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา เพื่อให้ผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับค่าเสียหายตามสิทธิที่ได้รับ ทั้งนี้ผู้ได้รับความเสียหายยังคงได้รับการชดเชยความเสียหาย และสวัสดิการอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้ยากไร้ไม่มีเงินที่จะดำเนินการเกี่ยวกับการร้องสิทธิตามมาตรา ๓๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เบิกจ่ายค่าใช้จ่ายที่จำเป็นจากกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้

หลักเกณฑ์และวิธีการเบิกจ่ายให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๔ เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพและป้องกันการทำร้ายซ้ำ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ หรือศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา เห็นว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้กระทำความผิดจะทำร้ายซ้ำ หรือผู้เสียหายจะมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นผู้เสียหาย อาจร้องขอต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา เพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว เพื่อป้องกันมิให้ถูกทำร้ายซ้ำ หรือสั่งให้ผู้กระทำความผิด

ต้องงดเว้นไม่กระทำการหรือต้องกระทำการอย่างใด หรือสั่งให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

ศาลที่ได้รับคำร้อง ต้องสั่งไต่สวนโดยพลัน หากเห็นว่ามีความจำเป็น มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและประโยชน์ของผู้เสียหายที่จะถูกทำร้ายซ้ำและเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายเป็นสำคัญ

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ในกรณีที่ เป็นเด็ก หรือผู้สูงอายุ หรือผู้พิการให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือการฟื้นฟูเยียวยาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้นๆ

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่คณะกรรมการ คณะกรรมการกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการจังหวัด เห็นว่าการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจมีผู้เสียหายคนอื่นต้องตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญานั้นได้ คณะกรรมการ คณะกรรมการจังหวัด คณะกรรมการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการหรือประสานงานเพื่อให้พนักงานสอบสวนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์หรือวางแผน ในการป้องกันอาชญากรรมหรือแจ้งเตือนประชาชนให้มีความระมัดระวังต่อการตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

มาตรา ๓๖ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงสาธารณสุข จัดให้มีหน่วยงานเพื่อดำเนินการคุ้มครองแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาอย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษากองการฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนาของผู้นั้น

การให้ความคุ้มครองตามวรรคหนึ่ง อาจจัดให้บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายได้รับการดูแลในความปลอดภัยและการบำบัดรักษาในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลของรัฐ สถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชน หรือศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาก็ได้

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ประสงค์ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้ผู้ได้รับความเสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจกระทำการเองแทนผู้ได้รับความเสียหายโดยได้รับมอบอำนาจจากผู้ได้รับความเสียหายหรือประสานงานกับศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา หรือเจ้าพนักงานอื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องค่าเสียหายก็ได้

มาตรา ๓๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา จัดให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายระหว่างที่อยู่ในความดูแลไม่ว่าบุคคลนั้นจะพำนักอยู่ ณ ที่ใด ไม่ว่าก่อนขณะ หรือหลังการดำเนินคดี ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยและสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลในครอบครัวของผู้ได้รับความเสียหายด้วย

ในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายจะให้การหรือเบิกความเป็นพยานในความผิดที่ถูกประทุษร้าย ให้ผู้ได้รับความเสียหายซึ่งเป็นพยานได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ถ้าผู้เสียหาย

ต้องเดินทางกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา หรือถ้าบุคคลในครอบครัวของผู้ได้รับความเสียหายอาศัยอยู่ในประเทศอื่นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานในประเทศนั้นๆ ไม่ว่าจะหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน และไม่ว่าจะกระทำผ่านสถานทูตหรือสถานกงสุลของประเทศนั้นๆ หรือไม่ก็ตาม เพื่อให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายและบุคคลในครอบครัวอย่างต่อเนื่องในประเทศนั้น

มาตรา ๓๙ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่อาจดำเนินการให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก

มาตรา ๔๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นคนต่างด้าวกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาโดยไม่ชักช้า เว้นแต่บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือเป็นผู้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยมีหลักฐานเอกสารตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหรือกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของบุคคลนั้น

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยตกเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดในต่างประเทศ หากผู้นั้นประสงค์จะกลับเข้ามาในราชอาณาจักรหรือถิ่นที่อยู่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีสัญชาติไทยจริงหรือไม่ หากบุคคลนั้นเป็นผู้มีสัญชาติไทยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อให้บุคคลนั้นเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรหรือถิ่นที่อยู่โดยไม่ชักช้า และให้คำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้น

ในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายในต่างประเทศเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือเป็นผู้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและก่อนออกนอกราชอาณาจักร สถานะของการได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่เป็นการชั่วคราวยังไม่สิ้นสุด เมื่อได้ตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความถูกต้องของผู้เสียหายที่ถือเอกสารแล้ว หากผู้นั้นประสงค์จะกลับเข้ามาในราชอาณาจักร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ได้รับความเสียหายนั้นเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้น และให้ได้รับการพิจารณาให้อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปได้ตามสถานะและระยะเวลาที่เป็นอยู่เดิมก่อนออกไปนอกราชอาณาจักร

ในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายในต่างประเทศเป็นคนต่างด้าวและไม่มีเอกสารประจำตัว แต่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้ที่มีหรือเคยมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อได้ตรวจพิสูจน์สถานะของการมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของผู้นั้นแล้ว หากผู้นั้นประสงค์จะกลับเข้ามาในราชอาณาจักรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ได้รับความเสียหายนั้นเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้นั้นและให้ได้รับการพิจารณาให้อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปได้ตามสถานะและระยะเวลาที่เป็นอยู่เดิมก่อนออกไปนอกราชอาณาจักร

มาตรา ๔๒ ให้กระทรวงยุติธรรมจัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานการณ์ จำนวนคดี การดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการดำเนินงานในอนาคตเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาเสนอต่อคณะกรรมการ

หมวด ๕

ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

มาตรา ๔๓ มหาวิทยาลัย หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน สำนักงานทนายความ สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร ที่ประสงค์จะให้ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา และมีประสบการณ์ในด้านการให้ความคุ้มครองที่ได้มาตรฐานตามที่คณะกรรมการกำหนด อาจยื่นคำขอต่อคณะกรรมการเพื่อจดทะเบียนเป็นศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

การยื่นขอและการขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในการจดทะเบียนศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา คณะกรรมการอาจกำหนดเงื่อนไขใดๆ ให้องค์กรให้บริการนั้นถือปฏิบัติด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ได้คุณภาพและทั่วถึง

เมื่อมีการขึ้นทะเบียนในองค์กรใดเป็นศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาของกระทรวงยุติธรรม ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยระบุชื่อองค์กรให้เป็นศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา และนำลงในฐานข้อมูลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย

มาตรา ๔๔ ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่ผู้นั้นได้รับความเสียหายจนถึงชั้นบังคับคดี

(๒) ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ได้รับความเสียหายตามที่ได้รับทราบจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

(๓) แจ้งสิทธิให้ผู้ได้รับความเสียหายทราบว่าสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาจากแหล่งทุนใด รวมถึงการดำเนินคดีในศาล

(๔) ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดทำรายงานผลกระทบของผู้เสียหายจากการถูกประทุษร้ายทางอาญา

(๕) ช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายให้ได้รับสวัสดิการ การขอคำปรึกษาทางด้านกฎหมาย และการขอรับบริการทางการแพทย์เพื่อฟื้นฟูเยียวยาจิตใจ และร่างกายอันเกิดจากการกระทำความผิดอาญา

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการ คณะกรรมการกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการจังหวัดมอบหมาย

มาตรา ๔๕ ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา มีสิทธิได้รับการสนับสนุนในการจัดให้บริการแก่ผู้ได้รับความเสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ ดังต่อไปนี้

(๑) เงินอุดหนุนจากกองทุนตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) การช่วยเหลือและประสานงานเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากคณะกรรมการ คณะกรรมการจังหวัด คณะกรรมการกรุงเทพมหานคร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ สำนักศาลยุติธรรม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมแรงงานและสวัสดิการ กรมการปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในกรณีที่ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาร้องขอ เพื่อประโยชน์ต่อการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) การช่วยเหลือทางวิชาการหรือการช่วยเหลืออื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือคณะกรรมการ จังหวัด คณะกรรมการกรุงเทพมหานครกำหนด

มาตรา ๔๖ ในกรณีที่ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุน ตามมาตรา ๔๔ ให้ศูนย์ดังกล่าวจัดทำรายงานการดำเนินงานและการใช้จ่ายเงินตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ กำหนด โดยยื่นต่อคณะกรรมการภายในสองเดือนนับแต่วันที่สิ้นสุดการดำเนินงานตามที่ได้รับเงินอุดหนุน

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาใดมีพฤติการณ์ในการดำเนินงานโดย ไม่สุจริต หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานตามที่คณะกรรมการกำหนด หรือไม่มีผลงานตามที่คณะกรรมการกำหนด คณะกรรมการอาจขอให้องค์กรนั้นชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารมาเพื่อชี้แจงได้

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาใด กระทำการโดยไม่สุจริต หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการให้บริการอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อการให้บริการแก่ผู้เสียหาย หรือไม่มีผลงาน ตามที่กำหนด คณะกรรมการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งให้ปรับปรุงการดำเนินงานภายในเวลากำหนด

(๒) เพิกถอนทะเบียนศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

เมื่อมีการเพิกถอนทะเบียนศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาใด ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๖

กองทุนคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา

มาตรา ๔๘ ให้จัดตั้งกองทุนในกระทรวงยุติธรรมและเรียกว่า “กองทุนเพื่อคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหาย ในคดีอาญา” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายสำหรับการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาและเป็นค่าใช้จ่ายในการ บริหารกองทุน ได้แก่

(๑) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๒) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรืออุทิศให้

(๓) เงินที่ได้รับจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๔) เงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือทางกฎหมายหรือการ เยียวยาความเสียหายแก่ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

(๕) เงินค่าปรับที่ได้จากจำเลยในคดีอาญา ที่ไม่ต้องส่งคลังตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด

(๖) เงินรายได้จากการขายทรัพย์สินที่ถูกริบทรัพย์สินหลังการหักค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี ตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด

(๗) ดอกผลและผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน

(๘) เงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินของกองทุนหรือที่ได้จากการจัดหารายได้

(๙) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๔๙ เงินและดอกผลที่กองทุนได้รับตามมาตรา ๔๘ ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

มาตรา ๕๐ เงินและทรัพย์สินของกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

(๑) การช่วยเหลือและการรักษาพยาบาลแก่ผู้ได้รับความเสียหายทั้งทางกายและจิตใจ

(๒) การคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย

(๓) การช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายในต่างประเทศให้เดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรหรือถิ่นที่อยู่

(๔) การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ได้รับความเสียหายที่ยากไร้

(๕) เงินอุดหนุนการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

(๖) การบริหารกองทุน

มาตรา ๕๑ ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนสามคน ในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้แทนจากภาคเอกชนจำนวนสองคนซึ่งเกี่ยวข้องกับงานด้านพัฒนาสังคม ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านปราบปรามอาชญากรรม หรือด้านการเงิน เป็นกรรมการ และให้อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๕๒ ให้นำมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมของคณะกรรมการบริหารกองทุน และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการบริหารกองทุนโดยอนุโลม

มาตรา ๕๓ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๐

(๒) บริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) รายงานสถานะการเงินและการจัดการกองทุนต่อคณะกรรมการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๔ การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๕๕ ให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน จำนวนห้าคน ประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการเงิน การสังคมสงเคราะห์ และการประเมินผล ด้านละหนึ่งคนและให้ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้นำมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการประชุมของคณะกรรมการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของกองทุน โดยอนุโลม

มาตรา ๕๖ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
- (๒) รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ
- (๓) เรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาประเมินผล

มาตรา ๕๗ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดทำงบดุลและบัญชีทำการส่งสำนักงานคณะกรรมการ การตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบและรับรองภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทำรายงานผลการสอบและรับรองบัญชีและการเงินของกองทุนเสนอต่อ คณะกรรมการภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี เพื่อให้คณะกรรมการเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อทราบ

รายงานผลการสอบบัญชีตามวรรคสอง ให้รัฐมนตรีเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทราบและจัดให้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา
พ.ศ. ....

๑. ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา พ.ศ. .... มีจำนวน ๕๗ มาตรา โดยแบ่งออกเป็น ๖ หมวดได้แก่

- หมวด ๑ คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาแห่งชาติ
- หมวด ๒ คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญากรุงเทพมหานคร และจังหวัด
- หมวด ๓ อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่
- หมวด ๔ หลักเกณฑ์การคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา
- หมวด ๕ ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา
- หมวด ๖ กองทุนคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา

๒. เนื้อหาสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา พ.ศ. .... เป็นกฎหมายว่าด้วยการให้ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาซึ่งหมายความรวมถึงผู้เสียหายและผู้มีอำนาจจัดการแทน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ชีวิต หรือได้รับอันตรายสาหัส ให้หมายความรวมถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบทางสิทธิและทายาทของผู้เสียหายตามหลักกฎหมายแพ่ง และโดยสายโลหิตด้วย โดยมีการให้ความคุ้มครองทางกาย จิตใจ ทรัพย์สิน รวมตลอดถึงการดูแล ช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา การช่วยเหลือทางกฎหมาย การคุ้มครองความปลอดภัย หลังจากถูกประทุษร้าย จนถึงการบังคับคดี และการป้องกันมิให้ผู้ได้รับความเสียหายถูกประทุษร้ายซ้ำ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะพบตัวผู้กระทำความผิดหรือศาลลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยหรือไม่ก็ตาม

๒.๒ ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ (มาตรา ๕) ให้ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน

๒.๓ คณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาแห่งชาติ มีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ มีคณะกรรมการจากผู้ทรงคุณวุฒิอื่นที่เกี่ยวข้องตามมาตรา ๖ และมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๗ กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และเสนอความเห็นเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา

๒.๔ มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญากรุงเทพมหานครและจังหวัด ตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ โดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นประธานกรรมการ มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา ๑๕ เพื่อคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัดให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและตามที่คณะกรรมการระดับชาติกำหนด

๒.๕ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๒ เพื่อให้ ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ รวมถึงมีอำนาจในการดำเนินคดีแทนผู้เสียหายหากได้รับการมอบอำนาจ

๒.๖ สิทธิได้รับการคุ้มครอง ช่วยเหลือ ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา กำหนดไว้ในมาตรา ๒๔ อันได้แก่

(๑) สิทธิที่จะเข้ามีส่วนร่วมในคดีอาญา ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และในชั้นบังคับโทษทางอาญาหรือ คำสั่งศาลที่เกี่ยวกับค่าเสียหาย

(๒) สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อมูลความคืบหน้าของคดี ในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี

(๓) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย การปฏิบัติที่เหมาะสม

(๔) สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายทางร่างกาย จิตใจ อย่างเหมาะสม รวดเร็วและเป็น ธรรมทั้งจากผู้กระทำความผิดและตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๕) สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมาย และสวัสดิการอื่นที่จำเป็นก่อนและระหว่างการ ดำเนินคดี และในชั้นบังคับคดี

(๖) ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลืออื่นใด ตามที่คณะกรรมการกำหนด

๒.๗ การแจ้งความคืบหน้าทางคดี มาตรา ๓๐ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน การดำเนินคดี เป็นผู้รับผิดชอบในการแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินคดีแก่ผู้เสียหาย รวมถึงเมื่อผู้กระทำความผิด ได้รับการปล่อยตัวหรือพ้นโทษ

๒.๘ การป้องกันการถูกทำร้ายซ้ำ เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพและป้องกันการทำร้ายซ้ำ มาตรา ๓๕ กำหนดว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ หรือศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา เห็นว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้กระทำความผิดจะทำร้ายซ้ำ หรือผู้เสียหายมีความเสี่ยงที่จะตก เป็นผู้เสียหาย อาจร้องขอต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา เพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว เพื่อป้องกันมิให้ถูกทำ ร้ายซ้ำ หรือสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องงดเว้นไม่กระทำการหรือต้องกระทำการอย่างใด หรือสั่งให้ผู้เสียหายได้รับการ คุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้ และมีการประชาสัมพันธ์หรือวางแผนในการป้องกัน อาชญากรรมหรือแจ้งเตือนประชาชนให้มีความระมัดระวังต่อการตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการ ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ตามมาตรา ๓๖

๒.๙ ศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา กำหนดไว้ในมาตรา ๔๓ ให้มหาวิทยาลัย หน่วยงาน ของรัฐ หน่วยงานเอกชน สำนักงานนายความ สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรที่ประสงค์จะให้ ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาและมีประสบการณ์ในด้านการให้ความคุ้มครองที่ได้มาตรฐานตามที่ คณะกรรมการกำหนดอาจยื่นคำขอต่อคณะกรรมการเพื่อจดทะเบียนเป็นศูนย์คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหาย ในคดีอาญา มีอำนาจหน้าที่คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาตามมาตรา ๔๔

๒.๑๐ มีกองทุนคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา (มาตรา ๔๘) เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายสำหรับการคุ้มครอง ผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาและเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนตาม มาตรา ๕๑ พิจารณานุมัติการจ่ายเงิน บริหารกองทุน และรายงานสถานะการเงินและการจัดการกองทุน โดยรายได้จากกองทุน นอกจากจะมาจากเงินอุดหนุนจากรัฐแล้วยังได้จากค่าปรับและค่าบังคับบริบททรัพย์ใน คดีอาญาตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดอันเป็นหลักในการบังคับจากทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมา เยียวยาให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย